

festivalová recenzia - **hlavný program**

ANTIGONA (PODĽA SOFOKLA A INÝCH)

DIVADLO BEZ DOMOVA

autor recenzie: Marek Godovič

predstavenie na festivale Dotyky a spojenia:

29.6.2024 v Martine

Antigony a Kreontovia dnešnej doby

Osudy hrdinov a udalostí, ktoré sa v antických tragédiách objavujú máme tendenciu vnímať ako niečo vzdialené, mýtické, dávno prežitú. Ale stav súčasného sveta a tým aj nášho vnútra sa dnešnými krízami, vojnami a konfliktami zásadne zmenil. Z nezainteresovaných pozorovateľov sa stávame protagonistami a protagonistkami, od ktorých sa očakáva konanie a zaujatie postoja.

Inscenácia *Antigona (podľa Sofokla a iných)* Divadla bez domova, ktoré sa na festivale Dotyky a spojenia po prvýkrát predstavilo v hlavnom programe, otvára možnosti súčasnej interpretácie spravodlivosti, jej hľadania a uplatňovania. Režisér Patrik Krebs spolu s dramaturgičkou Uršulou Kovalyk upravili text jednej z najznámejších gréckych tragédií do esenciálnej podoby, ktorá udrie divákovi a diváčkovi do očí svojou čistotou a minimalizmom. Tragédiu síce zúžili na základný konflikt Antigony s Kreontom o tom, či pochovať alebo nepochovať Polyneika, ale tým vyvorili priestor pre samotný súbor. Herci a herečky Divadla bez domova sa tak ocitajú v centre diania antickej tragédie. Vďaka skúsenostiam zo svojich životov (v diskusii padlo aj prirovnanie stavu rodiny jednej z herečiek súboru k antickej tragédii), z ktorých mnohé sú bolestné, dramatické až tragické, nemusia tak herci zápletku hry hrať, oni ju sami prežili alebo prežívajú.

Fragmenty z pôvodnej hry sa striedajú so spomienkami jednotlivých hercov a herečiek na prekročenie zákona: ako cestovanie vo vlaku bez lístka; vylomenie dvier od chatky kvôli nocľahu alebo nenahlásenie cesty vlakom s dostatočným predstihom pre telesne znevýhodnenú herečku.

V podtexte tak zaznejú pochybnosti o tých, ktorí mnohokrát schvaľujú absurdné zákony. Máme tieto zákony vôbec povinnosť dodržiavať? Tieto otázky v nás rezonujú aj dnes podobne ako sa v Antigone odohráva boj o to či zachovať boží príkaz alebo podriaďiť sa tomu svetskému akokoľvek nepochopiteľnému a nespravodlivému.

Tvorcovia a tvorkyne inscenácie pracujú s jednoduchými antickými znakmi ako sú kostýmy pozostávajúce z bielych plachiet, masiek, ale aj v kompozícii samotných vstupov hercov na javisko, ktoré sa odohrávajú po jednom alebo vo dvojiciach. Scénograficky si vystačia s prázdny priestorom s invalidným vozíkom potiahnutým zlatou fóliou, ktorý slúži ako trón či taškou s prázdny plastovými fľašami. Jednotlivé scény sú doplnené kolektívnymi pohybovými scénami inšpirovanými antickou komédiou. To všetko vytvára archetypálny svet, ktorý ale zázrakom prežil a jeho odozvy môžeme v sebe cítiť aj dnes. Spolu so súčasnými osobnými skúsenosťami hercov a herečiek vytvárajú aktuálny spoločenský apel.

Hudba Oskara Rózsu, v ktorej sa ozývajú tóny strunového nástroja vytvára vo svojej ambientnosti až meditatívny monotónny stav, ktorý paralyzuje aj znepokojuje. Postava Antigony, Kreonta či Ismény medzi hercami a herečkami koluje. Dostávajú tak rôzne podoby a každý z nich podobne ako v reálnom živote sa môže ocitnúť na podobnom mieste ako oni a stáť pred podobnou dilemou.

Najsilnejším momentom je záverečná scéna, kde herečka, ktorá v úvode hrala Antigonu sedí na vozíku. V závere už ako Isména kričí na svoju sestru. Svoj krik stupňuje a zakaždým do priestoru príde jeden herec alebo herečka. Až sa v priestore ocitnú všetci. Akoby všetci boli Antigonou. Ale Antigona sa už neobjaví, len jej topánky hodené na zem.

Inscenácia *Antigona (podľa Sofokla a iných)* pracuje s aktuálnymi osobnými, spoločenskými a politickými otázkami, ktoré, ak si chceme zachovať svoju tvár a nazývať sa morálnymi, by sme si mali ktiticky voči sebe zhodnotiť.